

— Gevoelt ge geen berouw? vroeg de rechter.

— Neen!

— Geen wroeging? Ook niet als ge denkt aan al het leed door u veroorzaakt, aan de ellende in zo menig gezin gebracht!

— Ik heb berouw over één daad.

— Over welke?

— Over de moord van een klein kindje, dat in zijn wiegske lag. Mijn eigen kind was verongelukt... 'k was zot van droefheid; 'k wist niet wat ik deed; ik had dat wicht moeten sparen, en ook zijn ouders.

— En denk dan eens aan al die kleinen, wier geluk ge verstoorde. Niemand legde u toch iets in de weg! Ge zijt nog jong, ge hadt een eerlijk burger kunnen wezen en nu...

— Ik weet, ik ben vervloekt! Bah, 't zal morgen gedaan zijn. Maar toen hij in zijn cel lag, naderde hem de priester en zeide:

— Jan, morgen zal het niet gedaan zijn. Morgen begint voor u de eeuwigheid. Bedenk het toch!

— Maar er is voor mij niets meer te doen.

— Ja, er is vergiffenis voor de grootste zondaar.

— Voor mij niet!

— Ook voor u.

— Onmogelijk.

— Waarlijk, ook voor u, Jan. Luister naar mijn woord.

En de geestelijke vertelde de bekering van de moordenaar aan het kruis, op Golgotha's top, de zondaar, tot wie de stervende Christus sprak: Heden zult ge met mij in het Paradijs zijn.

Langzaam, zeer langzaam daalde de troost van 't Evangelie in de ziel van de rover, maar gretiger ving hij 's priesters woorden op, menigvuldiger werden zijn vragen en eindelijk barstte hij in tranen los.

— Alles had anders kunnen zijn! kreet hij.

Die uitroep getuigde reeds van berouw. 't Was of gans zijn leven, zijn kort maar vreselijk bestaan, de gevangene voor de geest trok. 't Was of hij zich zelf weer zag in Vlaanderens bossen, in de dorpen en steden. 't Was of hij dacht aan al zijn slachtoffers.

— Laat ons bidden, prevelde de priester. En in die akelige cel steeg een gebed Hemelwaarts, tot voor de troon des Allerhoogsten, een smeking, een roep om genade en vergiffenis.

Jan De Lichte bad!

De gehele dag bleef de priester in het gevang. Ook 's nachts weigerde hij heen te gaan. Hij nuttigde enige spijsen in de cel.

Tegen middernacht viel De Lichte in een onrustige sluimer.

De geestelijke bezag hem bij het licht der lantaarn.

— Nog zo jong, mompelde hij... en welk een leven. God, God! wat kan er van de mens worden, zo hij Uw weg verlaat! Maar gelukkig, Gij zijt lankmoedig, Hemelse Vader, Gij wilt hem nog aannemen. Sterk hem morgen en neem hem op als een berouwvolle, een

onwaardige, ja, maar gereinigd door 't bloed van Uw Zoon, dat immers voor 't verlorene — ook voor 't verst afgedwaalde — vergoten werd.

HONDERD EN NEGENDE HOOFDSTUK.

DE VRESELIJKE WERKEN VAN DE BEUL.

Alvorens de laatste dag van Jan De Lichte te verhalen, wensen wij de lezer in te lichten over de vreselijke taak van de beul. Wij ontleenen deze bijzonderheden aan de oudheidkundige kroniek van de bekende archivaris, heer Van Werveke.

Onze schilders en beeldhouwers hebben dikwijls de beul afgebeeld, bezig met zijn akelig werk. Van de kruisiging zullen wij niet spreken, evenmin als van andere straffen, die in Vlaanderen niet werden toegepast. De marteldood van Sint Jan de Doper, dikwijls afgebeeld, toont hoe de valsmunters werden ter dood gebracht, geworpen in een ketel ziedende olie of water; die van Jan de Evangelist laat een onthoofding zien. Breughel heeft een koperdruk uitgegeven met de afbeelding van alle lijf- en doodstraffen.

Te Gent werd de beul benoemd door de schepenen van der Keure, die, buiten het bestuur van de stad, ook het hoger gerecht in hun bediening hadden. Men stelde een verbintenis op, door beide partijen ondertekend. Men bepaalde er het loon van de beul in, buiten hetgeen hij vanwege de baljuw uit naam van de vorst ontving. Op het einde van het stuk was vermeld, dat de scherprechter zich moest gedragen naar de overeengekomen bepaling en zoniet zou hij scherp gestraft worden en van zijn ambt ontheven indien het de heren beliefte. Dat overkwam Willem Hurtecant. In plaats van zich op het gestelde uur op de gerechtsplaats te bevinden, bleef hij in de kroegen tot hij dronken was. Eindelijk aan het schavot gekomen, faalde hij bij de terechtstelling « tot grote schaamte van heer en wet en van alle lieden, die het aanzagen, niet schuldig te lijden zonder straf ». Derhalve werd hij vijftig jaar uit de stad gebannen op 26 Juni 1486.

Als de nieuwe beul de overeenkomst getekend had, legde hij de vereiste eed af: « Dit zweert Gij: officier en scherprechter dezer stad van Gent te zijn, onze heer graaf van Vlaanderen en de Wet goed getrouwelijk te dienen, mits het loon, door u met schepenen overeengekomen, zonder dat in enige manier te buiten te gaan; het geheim van de schepenen, zowel in de pijniging als elders, waar het u bekend zal zijn, te bewaren, en voorts alles te doen, wat een rechtvaardig officier en scherprechter dezer stad schuldig is en behoort te doen. Alzo moet u God helpen en al Zijn heiligen ». Niet zelden schonken de schepenen na de eed een toelage aan de nieuwe ambtenaar en ook wel een « aalmoes » voor de inrichting van zijn huishouden.

Wat de beul te verrichten had was soms zeer vermoeiend, ja afmattend. In 1435 kreeg hij opdracht, op de Hoofdbrug zeven personen, veroordeeld wegens opstand, achter elkander te onthoofden. In 1595 waren er negen terechtstellingen op één dag, twee door het vuur en zeven met de strop. Om met één slag het hoofd af te houwen moest men zeer handig en sterk zijn. Miste men de slag, zo moest de veroordeelde verder worden afgemaakt met een mes, wat een ware slachterij werd. Soms waren de mensen, die de beul aan de galg hing, niet terstond dood en hij moest ze dan voor goed worgen met op hun nek te gaan staan en er op te trappelen. Om de vrouwen, die levend moesten begraven worden, de adem te benemen, deed hij nagenoeg hetzelfde, na ze bedolven te hebben; hij duwde met de voeten de aarde verder dicht. Al die gruwelijke bewerkingen moesten ten slotte de ongevoeligsten ondermijnen. Had iemand zelfmoord gepleegd, zo moest de beul het lijk uit de kamer brengen door een gat in de plankenvloer, een strop aan de hals binden en alzo het lichaam onder de dorpel van het huis op straat trekken, na de grond van onder de steen te hebben verwijderd. Dan werd het lijk op een horde geworpen en tot op de Galgenberg gesleept, waar het met de voeten omhoog in een mik werd gehangen. Het gebeurde meer dan eens, dat het lijk van de zelfmoordenaar pas enkele dagen na de dood werd gevonden, wat de lange bewerking nog onaangenamer maakte, vooral in de zomer. De baljuw schreef in zijn rekening van 1386, dat hij 8 pond had betaald aan de beul, om als voorzeid het lichaam van Jan de Namelen, die zich te Lokeren had verhangen, te hebben onder handen genomen en hij voegt er bij: « de kok kreeg voor zijn dienst 8 pond, want die was niet zo geestig alsof hij levend ware geweest ».

Het zal wel niet nodig zijn te zeggen, dat men dikwijls moeite had, iemand te vinden, die de vonnissen wilde ten uitvoer brengen, en dat het nog moeilijker was, iemand in dienst te krijgen, die een goed gedrag had en bekwaam was om het werk te verrichten ter voldoening van de rechters. Men is dan ook niet al te verbaasd, in een plakkaat van 1506 te lezen, dat de rechters te platte lande, die in de onmogelijkheid zijn een scherprechter te vinden zonder grote uitgaven, de landlopers en -loopsters in overtreding van de geboden mogen doen geselen door één van die landlopers.

Jozef de Damhoudere, Brugs rechtsgeleerde van het midden der XVIe eeuw, schrijft in zijn « Practijcke in criminele sacken: Dat de scherprechters zich zelve en hun ambt hatelijk maken komt hierbij, dat vele hun ambt niet uitoefenen met zulk medelijden en zulke menselijkheid tot de lijder, als het wel behoort. Zij mishandelden dikwijls de misdadiger, zij trekken hem, zij doden hem, zij vermoorden hem, zij beulen hem zó minachtend alsof ze beesten voorhanden hadden. De mensen schuwen de plaats, waar de hangman komt en versteken hem uit alle gezelschap, versmadende niet alleen

zijn aanwezigheid, maar ook de plaats, waar hij verkeert.» Deze tekst vergt enige toelichting. De wreedheid van de beul, waarvan De Damhoudere spreekt, was dikwijls niet gewild, maar had tot oorzaak, — men vergeve ons de uitdrukking, — het gemis aan kennis van het bedrijf. In 1513 was de beul van Mechelen belast het hoofd van een veroordeelde met het zwaard af te slaan. De man miste zijn slag en kwetste de lijder verschrikkelijk, zonder hem het leven te benemen. Het volk, dat in massa de strafuitvoering bijwoonde, riep razend: « Ter dood ! », stenigde de beul en maakte hem met stokslagen af. Maximiliaan van Oostenrijk en Filips de Schone, overwegende dat, zo dergelijke feiten zich nog voordeden, het onmogelijk zou zijn geweest, nog een beul te vinden, gaven bij bevel van 6 April te kennen, dat zij die ambtenaars onder hun hoede namen, en dat zij de overtreders zouden straffen met de dood en met verbeuring van hun goed. Men zal licht begrijpen, dat een talrijke menigte gemakkelijk een beul kon mishandelen, die zijn werk slecht verrichtte. In 1572 veroordeelde de Raad van Vlaanderen vijf kerels te Gent ter dood, met het zwaard. De beul slaagde er niet in, één enkele met één slag te onthalzen en moest telkens herbeginnen. Kreten gingen op onder de massa en het scheelde weinig of de scherpkok werd gestenigd. In 1576 was hij zo onhandig, dat hij verschillende keren moest houwen. In 1582 moesten te Gent twee moordenaars worden onthalsd. Bij gebrek aan een beul, werd die van Brugge ontboden, die bij de eerste uitvoering zo mis sloeg, dat men riep: « Doodt hem » ! De overheid slaagde er in, de orde te herstellen, en de tweede uitvoering liep goed van stapel. De beul, die toch voor zijn leven vreesde, wierp zich op de knieën voor het volk, vroeg vergiffenis en beloofde, dat het niet meer gebeuren zou, « maar hij loog » zegt de kroniekschrijver, die het feit verhaalt. Voegen wij er bij, dat de schepenen van Gent reeds in 1407 met drie jaar verbanning en geldboete degenen bedreigden, die de beul iets zouden misdoen.

Gelijk De Damhoudere zegt, werd de beul steeds geschuwd ter oorzaak van zijn beroep. Tot overmaat van ramp, had hij zekere bijwinsten, waarvan hij ook leven moest, die hem nog hatelijker maakten. Alzo had hij het recht, een gedeelte van de eiers en het fruit te nemen, dat men in de stad bracht om verkocht te worden, en hij inde zekere rechten op de dobbelspelen, die men gedurende de halfvastenmarkt houden mocht op de Kouter en vóór het Vleeshuis. Die profijten werden hem tegen een schadevergoeding onttrokken ; het eerste in 1542, het tweede in 1598-1599. Ten slotte delen wij nog mede, dat de scherprechter recht had op de mantel van de baljuw, toen deze in bediening trad, en op de klederen van de terdoodveroordeelden. Ook kreeg hij van de stad een woning en een rode jas, zoals wij hem gekleed zien op de middeleeuwse schilderijen.

HET EINDE.

't Was de 13e November 1748...

De zon bleef verscholen. De lucht zag somber. Toch bleef het droog.

— 't Is te koud om te regenen, zei een boer, die op een der banen, welke naar Aalst voerden, aan de zijde van een andere landbouwer haastig voortstapte.

— Ook naar de stad?

— Natuurlijk. Ik ben de enige niet.

— Neen, zie maar eens achter u.

— En voor ons! En op alle wegelingskens in 't veld. Er zal volk zijn in Aalst.

— 'k Wed dat men er over de koppen lopen kan.

— Ja, en dat de daken met mensen bedekt zullen zijn. Jan De Lichte moet er heden immers aan.

— 't Werd tijd!

— 't Is te zeggen, zo kon het toch niet langer duren. Niemand gevoelde zich nog veilig.

— Er zijn er al veel gerecht.

— Geradbraakt, gehangen, verbannen.

— We zullen geen last meer hebben van de vertinners en de leurders.

— Van de Egyptenaars!

— Ons land is gezuiverd.

— En te moeten denken, dat zo menige man, die 't onzent aan tafel gezeten heeft, een rover was. Er zijn in de laatste tijd schrikkelijke dingen aan 't licht gekomen.

— Dat moogt ge zeggen, vriend! Ge hebt daar Loden Belleman, een leurder. Hij heeft dikwijls uit onze pot medegegeten. 's Avonds mocht hij bij de haard zitten en 's nachts in de schuur slapen. En veertien dagen geleden werd hij als rover opgehangen.

— En Barbara Leuze dan? Ze hield herberg. 't Was nu wel geen afspanning en de waardin kon nogal eens een vloek door haar gesprek slaan. Men vertelde aardige dingen van haar. Doch niemand zou geloofd hebben, dat ze de vriendin was van een der ergste rovers, van Snelloper. Haar vriend werd geradbraakt en zij gezeseld, gebrandmerkt en gebannen... Barbara Leuze, 'k heb in haar herberg wel eens een kroes bier gedronken. 'k Had land liggen in de omtrek. Wie weet, hoe dikwijls ik er met rovers gesproken heb!

— En met moordenaars!

— 't Is wreed!

— Och, ik zou u ook zulke dingen kunnen vertellen. Gasten die

op ons dorp als eerlijke lieden leefden en nu op 't Galgenveld begraven zijn.

— Camiel Everaerts is er zo een. Hij werkte bij een boer, was altijd de eerste op 't land.

— Natuurlijk had hij 's nachts niet geslapen, omdat hij bij de bende geweest was.

Zo sprekende kwamen de buitenmensen aan de stadspoort. 't Was reeds druk te Aalst, ofschoon de klok nog geen acht geslagen had.

De boeren stapten een herberg binnen.

— Is 't vonnis al uitgesproken? vroeg een van hen aan een burger.

— Nog niet, maar 't is al bekend.

— Wordt De Lichte geradbraakt?

— Armen, benen en billen zullen hem levend op 't schavot verbrijzeld worden. Dan moet hij op 't rad liggen met het gelaat hemelwaarts, tot hij sterft.

— Hoe wreed!

— Hij heeft het verdiend.

— 'k Weet het wel, maar toch...

— Maar wat? Ze moesten hem zeker vergiffenis schenken en in vrijheid laten, opdat hij morgen weer zou kunnen herbeginnen. Gij, boeren, hebt toch genoeg zijn schurkendaden ondervonden!

— Zeker, zeker!

— Welnu, wilt ge hem dan nog verschonen?

— Niet in 't minst, vriend!

— Men zou het toch zeggen.

De boer zweeg, maar bij zichzelf overlegde hij, of hij naar de markt zou gaan, om 't wreed schouwspel te zien.

— Bah! mompelde hij, iedereen doet het, waarom ik dan niet?

Na een wijl verliet hij de herberg en volgde de volksstroom, die gestadig dichter werd.

Reeds vroeg was de markt bezet. Aan alle vensters, op de daken zat volk. De weg van 't schavot naar het Landhuis werd door soldaten opgehouden.

Nog eens werden door de toeschouwers Jan De Lichte's misdaden opgehaald en besproken.

De tijd viel de mensen lang. Toch dacht niemand eraan heen te gaan. Trouwens dit ware schier onmogelijk geweest, want de ene stond tegen de andere geklemd. Met de grootste moeite werden enige in onmacht gevallen vrouwen weggevoerd.

't Werd elf uur.

— Komt hij nog niet? vroeg een ongeduldige.

— Nog een half uur.

— Daar zijn de beulen! klonk het.

Inderdaad, de scherprechter en zijn dienaren plaatsten hun

schrikkelijke werktuigen op 't schavot.

— Zie dat rad! riep een der toeschouwers. Jan De Lichte moet er op gebonden worden.

— Men zal er zijn ledematen op verbrijzelen, vertelde een ander.

— Gruwelijk, zei een boer.

— Men kan hem niet genoeg pijnigen, meende een grote kerel, die er ruw uitzag. Gij kent hem niet!

— Gij dan wel?

— Ik? Als ge zoals ik door De Lichte verwond en bestolen waart geworden, zoudt ge geen greintje medelijden met hem hebben. Men moet in zijn handen of beter in zijn klauwen gezeten hebben, om te weten welk een hellewicht hij is.

— Ik spreek u niet tegen, maar dat belet niet dat zijn straf gruwelijk is.

Eensklaps ontstond een hevige beweging onder het volk.

— Hij is daar! klonk het.

Alle halzen rekten zich.

Jan De Lichte was inderdaad uit de gevangenis gehaald en verscheen nu voor het Landhuis. Enige tijd bleef hij daar staan.

— Achteruit, achteruit, geboden de soldaten, die de doortocht moesten vrij houden.

De menigte drong voorwaarts en slechts met de grootste moeite kon de gewapende macht haar bedwingen.

't Sloeg half twaalf.

De Groot-Provoost van 't Franse leger trad op de drempel van 't Landhuis. Hij deed een teken.

Tamboers sloegen een dodenmarsj, die akelig over de Markt weerklonk. De Groot-Provoost en enige andere hoge ambtenaren stapten vooruit. Dan volgde een afdeling soldaten. Te midden der krijgslieden ging Jan De Lichte.

— Ik herken hem niet meer! riep een boer van Velzike. Hoe is hij vermagerd en versleten. 't Is juist een oude man.

— Hij slaat zijn ogen neer, sprak een ander. Is dat nu die felle roverkapitein, die gans Vlaanderen beven deed?

Inderdaad, De Lichte was nog slechts een schim van wat hij vroeger was. De pijnbank en de gevangenschap hadden vreselijke sporen achtergelaten.

Twee priesters gingen terzijde. Zij spraken de veroordeelde moed in.

In de volksmenigte werd menige vuist gebald bij de aanblik van de man, die zoveel onheil veroorzaakt had.

De Lichte was bij 't schavot. Men moest hem de ladder opduwen. Eindelijk stond hij op de stelling voor ieder zichtbaar.

Het oog van de ongelukkige viel op de strafwerktuigen. Een rilling voer door zijn leden. Hij sidderde en kromp ineen van angst.

— Nog martelen, mompelde hij.

— Geduld, sterkte... zeiden de geestelijken, die neerknielden en met luider stemme de gebeden der stervenden lazen.

't Volk hield zich doodstil. Ieder staarde naar de veroordeelde, die daar stond de handen op de rug gebonden en de voeten geboeid.

Een hoog ambtenaar las het vonnis af. Een priester hield de rampzalige een kruisbeeld voor. Snikkend kuste De Lichte het beeld van Hem, die ook voor 's rovers schrikkelijke zonden gestorven was en die immer vergiffenis schenkt aan een berouwvolle schuldige.

De beulen rukten de veroordeelde zijn klederen af met uitzondering van een broekje. 't Lijf vertoonde de sporen der folterbank.

De Groot-Provoost deed een teken.

De strafuitvoerders grepen De Lichte vast. Deze weerde zich, gedrongen door de zucht tot levensbehoud. Maar enige ogenblikken later lag hij op het rad, stevig gebonden met sterke riemen.

Nu begon het drama. Met ijzeren staven werden De Lichte's leden verbrijzeld. U die strafuitvoering beschrijven is mij onmogelijk. Waarlijk, de vroegere eeuwen waren wreed.

— Houd op, houd op! huilde men in de menigte.

Want ook 't volk aanzag met weerzin deze bloedige marteling. De Lichte brulde van pijn en smart. Doch de beulen verrichtten hun akelige taak tot 't einde toe.

Een bebloede massa lag op het wiel en werd aan 't volk vertoond als een voorbeeld voor andere misdadigers.

En nochtans, de ongelukkige leefde en voelde nog...

Eindelijk werd aan de barbaarse terechtstelling een einde gemaakt.

De opperscherprechter sloeg met zijn ijzeren staaf de rampzalige de borst in.

Jan De Lichte was dood...

Schreeuwend, kermend vluchtten mannen en vrouwen heen, anderen onder de voet vertrappende. Velen vielen bezwijmd neer.

— Ware ik thuis gebleven, 't is al te gruwelijk! klonk het alom. Anderen, harden, ongevoeligen, bleven staan.

Ze zagen hoe de beulen het vermorzelde lijk op een baar legden en wegdroegen. Ze volgden de stoet naar 't Galgenveld buiten de stad.

Daar werd Jan De Lichte's overschot de ganse dag tentoongesteld. Raven fladderden krijsend over de akelige vlakte...

Daar lag 't lijk van de nog zo jonge man, die eerst stap voor stap de slechte weg betreden had, om dan snel, zeer snel de hellende baan der ondeugd af te glijden...

De gerechtigheid was vervuld. De menigte keerde ontroerd huiswaarts. Dagen, ja weken lang werd het drama in de dorpen en op de hoeven besproken.

Maar Vlaanderens bossen waren gezuiverd. Men hoopte op betere tijden. De oorlog was gedaan, de rovers waren onschadelijk.

Ziehier hoe de Vlaamse schrijver Ternest in zijn werk over Jan De Lichte dezes strafuitvoering vertelt:

« Eindelijk, den 13 November 1748, werd de vermaarde rooverkapitein geoordeeld en tenzelfden dage gerecht. Zijn vonnis luidde, dat hem op het schavot, armen, beenen, billen en leden levendig zouden worden gebroken, en hij op een rad gelegd, het aangezicht gekeerd naar den hemel, om aldaar te blijven zoolang het God zou believen hem in het leven te laten, waarna zijn dood lichaam buiten de stad naar het galgenveld zou vervoerd worden, om aldaar, tot voorbeeld van anderen, den ganschen dag ten toon gesteld te blijven. Verder werd hij ook veroordeeld om voorafgaandelijk nogmaals op de pijnbank de gewone en buitengewone proef te onderstaan, ten einde men bekentenissen mochte bekomen van zijne nog ongekennde moorden, diefstallen en medeplichtigen.

Reeds van daags te voren was in de stad en in den omtrek de mare verspreid, dat de beruchte misdadiger eindelijk gevonnist en daarna gerecht zou worden.

Reeds vroeg in den voormiddag was eene ontelbare volksmenigte naar de strafplaats samengestroomd en bezette de markt en de straten die er uitzicht op hadden.

Vóór den ingang van het Landhuis, alwaar de raad van de Prevotet-generaal zijne vergaderingen hield, tot aan het schavot, dat slechts dertig stappen verder op de markt stond, en door eene sterke afdeeling krijgsvolk omringd was, had eene driedubbele rij Fransche soldaten post gevat om den doortocht vrij te houden.

Omstreeks elf uur 's voormiddags trad de beul, door twee knechten vergezeld, op het schavot om er de werktuigen voor de strafuitvoering in gereedheid te brengen. Eerst zagen de aanschouwers een groot wiel te midden het straftheater rollen; het was het rad, waarop den misdadiger de leden moesten gebroken worden; vervolgens werd eene spil gerecht, die men aan alle kanten kon doen ronddraaien; eenige lederen riemen en sterke koorden, benevens drie zware ijzeren staven, van een paar ellen lengte, waren de laatste voorwerpen die werden aangebracht; en de scherprechter verliet met zijne helpers het schavot.

Het klingelde halftwaalf uur op den beiaard van het stadhuis. Op dit oogenblik kwam eene vlottende beweging onder het volk: de menigte drong als werktuigelijk nader bij het straftheater, en de soldaten hadden de grootste moeite om den stroom tegen te houden. Jan De Lichte was met de handen op den rug gebonden, en met zware ijzeren boeien aan de voeten, aan den ingang van het Landhuis verschenen, vergezeld van twee priesters, die hem tot leedwezen en onderwerping aanmaanden. De Grootprovoost van het leger en de Raad-Pensioenaris, gingen eenige stappen voorop; de beul en zijne helpers, benevens eenige andere gerechtsdienaren, traden achter den misdadiger. Deze zag er veel verouderd uit, de folteringen, die men

hem op de pijnbank had doen lijden, hadden op zijn gelaat diepe sporen achtergelaten; zijne wangen waren vermagerd en ontkleurd, zijn oogen in hunne holten weggezonden, en zijn voorhoofd was met diepe rimpels doorgroefd. Evenwel lag er in zijne gansche houding nog iets uitdagends, en de woeste blikken, die hij bij poozen nog in het rond wierp, deden meer dan één omstander van schrik het bloed in de aderen verstijven. De trommelaars van het leger sloegen een doodenmarsch, en de kleine groep naderde langzaam het schavot. Toen de moordenaar boven de ladder verscheen, hield als bij tooverslag alle gewoel onder de volksmenigte op, en het werd plotseling zoo stil als een graf.

Toen las de Raad-Pensioenaris met luider stemme het vonnis af, dat, zonder de geweldige hartkloppingen, tot in de verste hoeken der markt kon verstaan worden. De dienaren des Heeren vermaanden den boeteling nogmaals tot berouw over zijne tallooze boosheden.

Zij plaatsten zich nevens hem op de knieën en lazen de gebeden der stervenden. Een minuut later gaf de Grootprovoost een teeken; de priesters boden den misdadiger voor de laatste maal het kruisbeeld aan, dat hij met aandoening kuste, en hij werd in de handen der beulen overgeleverd.

Eene ijzing doorliep de leden van Jan De Lichte, toen hij de werktuigen aanschouwde waarmede men hem op eene zoo schrikkelijke wijze moest kastijden en ter dood brengen. Doch dit duurde slechts een oogenblik, en terwijl de beulen hem al zijne kleederen aftrokken, ter uitzondering van een klein broekje, scheen hij weder gansch bedaard.

Nu gaf de Grootprovoost een tweede teeken, en ze grepen den misdadiger aan om hem op het rad neder te werpen, doch nu scheen ineens de zucht tot behoud weder in hem ontwaakt te zijn, en niet-tegenstaande zijne boeien, bood hij nog een hevigen wederstand. Deze was echter vruchteloos, de beulen kenden hun stiel, en in minder dan een minuut lag de boeteling, met armen en beenen wijd geopend en met een lederen riem rond de middel op het wiel vastgehecht.

Toen grepen de beulen elk een der ijzeren staven, en de radbraking begon. De opperscherprechter hief zijn staf in de hoogte en sloeg die met kracht neder; een doffe slag liet zich hooren, en een schreeuw, zoo pijnlijk, als wierd hem het hart uit den boezem gerukt, ontvloot de borst van Jan De Lichte. Het voorste lid van zijn armen was ten halve doorgebroken. Een tweede, derde en vierde slag volgden den eersten.

Nu waren het geene smartkreten meer, die de lijder slaakte, het was als het gebrul van een wild dier, hetwelk men met geweld het leven ontwong; acht slagen volgden aldus elkander op, en bij elke maal dat eene der ijzeren staven op het lichaam van den misdadiger nederviel, werd hem een lid van armen of beenen gebroken.

Een negende en tiende slag verbrijzelde hem de lenden.

Eensklaps liet de volksmenigte een kreet van afgrijzen hooren, en verscheidene personen vielen in onmacht. De beulen hadden het rad rechtop gezet en het op de draaispil geplaatst, ten einde aldus het bloedige lichaam van den gerechten tot voorbeeld van een ieder aan het volk ten toon te stellen.

Daar hing hij, de groote misdadiger, met vermorzelde leden; zijne oogen puilden wel een duim ver uit hunne holten en stonden vol bloed, een wit schuim bedekte hem de lippen, de aderen van zijn hoofd lagen als koorden opgespannen, en al de spieren van zijn lichaam trilden van pijn. De spil draaide langzaam in de rondte, en het volk, tot in het diepste der ziel door dit akelig schouwspel bewogen, begon luidop tegen de wreedheid zulker strafuitvoering te morren.

De Grootprovoost gaf nogmaals een teeken, het rad werd weder van de spil genomen en op het schavot nedergelegd; de opperscherprechter nam weder zijn ijzeren staaf bij de hand en bracht den lijder op de borst den genadeslag toe.

Jan De Lichte had opgehouden te leven ».

Liefkens keerde op de avond van de vreselijke dag naar zijn dorp terug.

— Mijn doel is bereikt, mompelde hij. Wat nu? In Vlaanderen blijven? Och, 'k gevoel mij hier zo vreemd. Ik ga terug naar Engeland.

De baljuw van Velzike vertoonde zich in de eerste maanden zo weinig mogelijk op straat evenmin als zijn vriend de burgemeester van Strijpen. Jan De Lichte had op de pijnbank zijn proefstuk bekend en verteld, hoe hij met de beide ambtenaren kaart speelde. En de dorpelingen bespraken dit voorval en natuurlijk niet in het voordeel van hen, die 't slachtoffer der poets geweest waren.

Allerlei misdaden waren aan 't licht gekomen. Men wist thans het lot van vele personen die spoorloos verdwenen waren.

HONDERD EN ELFDE HOOFDSTUK.

BESLUIT.

Op een dier akelige dagen waren de Aalstenaars getuigen van een zeer zonderling schouwspel. Op de markt stond een galg en daaraan hing de beul enige strooien mannen.

— Wat mag dat betekenen? vroeg een burger aan een stads-genoot.

— Lees maar eens 't opschrift van het papier, dat aan die poppen hangt.

De vrager volgde de raad.

— Ha, riep hij uit, nu begrijp ik het. Men hangt rovers in beeltenis op.

— Juist, antwoordde de ander. Enige bandieten zijn ontsnapt, maar werden toch veroordeeld, bij verstek. Legt men de hand op hen, dan doet men er mee als thans met die strooien venten.

— Ik las de naam van Janneken, liedjeszanger van beroep.

— Janneken de zanger! Ge kent hem toch wel?

— Die hier zo dikwijls op de Markt verscheen?

— Dezelfde.

— Was hij ook een bandiet?

— Ja. Dat was al enige tijd bekend. De schelm nam de voorzorg bijtijds te vluchten evenals enkele makkers.

— Janneken, de zanger, zei nu een landbouwer, speelde voor verspieder. Op mijn hoeve is hij dikwijls geweest, hij was altijd welkom. Als hij 's wintersavonds bij de haard zat, vloog de tijd om. En denken dat hij voor bespieder speelde!

— Ja, er waren veinzaards in de bende.

Inderdaad, enige rovers waren ontkomen. De lezer heeft bemerkt dat personen, die in de eerste tijd optraden in ons verhaal, later weg bleven.

Immers, sommige leden werden door plotselinge vrees aangegrepen en verlieten het land.

Janneken de zanger waagde het, een jaar later te Eekloo te verschijnen. Hij verwachtte, dat niemand meer aan de bende dacht. In de vreemde kon hij geen liedjes maken, daarom zou hij in een deel van Vlaanderen trachten aan de kost te geraken.

— Ik zal wel oppassen mij niet in 't Land van Aalst te vertonen, zei de schelm bij zichzelf. Ik blijf langs deze kant en nooit te lang in dezelfde streek.

Op zekere dag zong hij te Eekloo op de markt.

Een buitenman staarde hem verwonderd aan.

— Bij mijn ziel, mompelde de landbouwer, dat is Janneken, die vroeger medeplichtige van De Lichte was. Toen ik in 't Land van Aalst bij een boer diende, kwam hij dikwijls op de hoeve. Later bleek het, dat hij een verspieder der rovers was. Ik moet de politie verwittigen.

De man deed het, en de zanger werd aangehouden.

— Gij zijt Janneken, nietwaar? vroeg de politieoverste.

— Ja, ik ben een eerlijke liedjeszanger.

— Zeker! Zo eerlijk dat men u te Aalst in beeltenis ophing. In beeltenis, ge verstaat mij, maar nu zal men het u in levende lijve doen.

— Maar mijnheertje, ik heb nooit kwaad gedaan. Ge moet u in de persoon vergissen.

— Dat zullen ze dan wel te Aalst onderzoeken, waarheen ik u zal laten overbrengen.

LEES IN DIT NUMMER HET VERVOLG VAN JAN DE LICHTÉ

Nr 60

TWEEDE JAARGANG

23 NOVEMBER 1949

GALG EN SCHAVOT

WEKELIJKSE UITGAVE

PRIJS PER NUMMER : 4 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

HANS VAN HOORENBEEK

JAN DE LICHTÉ

en zijn zwarte Roverbende

VLAAMSE BOEKHANDEL — ANTWERPEN

HANS VAN HORENBEEK

JAN DE LICHTE

gevolgd
door

ABEL POLLET

VLAAMSCHE BOEKHANDEL — ANTWERPEN

HANS VAN HOORENBEEK

JAN DE LICHTÉ
EN ZIJN ZWARTE ROOVERBENDE

gevolgd door

ABEL POLLET
EN DE BENDE VAN HAZEBROEK

CXXXIV	Ontsnapt	493
CXXXV	Op 't Wolvenhol	498
CXXXVI	Dorothea's dood	500
CXXXVII	De list	501
CXXXVIII	Een net wordt gespannen	504
CXXXIX	Een angstige nacht	508
CXL	Raymond	509
CXLI	Op 't kasteel	512
CXLII	Te Sotteghem	516
CXLIII	De Vlaming-Engelschman	520
CXLIV	Het onweer	522
CXLV	In de « Bonte Os »	524
CXLVI	Een geheim	526
CXLVII	De overval	530
CXLVIII	Het geheim ontsluit	532
CXLIX	Te Godveerdeghem	534
CL	De gevangenneming van IJzeren Simon	538
CLI	In de gevangenis	540
CLII	Een geheimzinnig briefje	542
CLIII	De slaper	544
CLIV	Naar Otterghem	548
CLV	De klopjacht	551
CLVI	In het bosch	554
CLVII	De gevangenneming van Jan De Lichte	556
CLVIII	Het proces	558
CLIX	De vreeselijke werken van den beul	562
CLX	Het einde	564
CLXI	Besluit	568
CLXII	Nawoord	569

Abel Pollet en de bende van Hazebroek

I	De misdadigers	573
II	De misdaden te Calonne op de Leye en te Lacon	575
III	De smokkelaar	579
IV	De vluchtelingen	582
V	De misdaad van Crombeke	586
VI	In doodsgevaar	588
VII	De verliefde boer	590
VIII	In de herberg	594
IX	De vermeende kooplieden	597
X	De vergadering	600
XI	Een misdadig plan	604
XII	De roover gekastijd	606
XIII	Eene angstige wandeling	610
XIV	Naar Violaines	616
XV	Half twaalf	618
XVI	Het drama	620
XVII	Naar Hazebroek terug	622
XVIII	De ontdekking	627
XIX	De angst van een moordenaar	628
XX	Eene gansche reeks misdrijven der ben- de Pollet	633
XXI	Hoe Abel Pollet vier jaar gevangenis- straf opliep	637
XXII	Nieuwe schelmstukken	639
XXIII	De liedjeszanger	643
XXIV	De moord te Lacon	646
XXV	Met vriend Theophiel Deroo op stap	648
XXVI	Rond Ieperen	653
XXVII	Te Estaires	655
XXVIII	De veekoopman — De leurder	658
XXIX	Te Dadizeele	661
XXX	Stoutmoedige inbraken	663
XXXI	Een moedig meisje	667
XXXII	Nog eene vergeefsche reis	670
XXXIII	De afgezant	672

XXXIV	Te Ieperen	672
XXXV	Ter herinnering	
XXXVI	De vermoemde boer	
XXXVII	Een nieuw lid	
XXXVIII	Naar Rumbeke	
XXXIX	De geheimzinnige brief	
XL	Weer te Ieperen	
XLI	Verleid	
XLII	Te Dottignies	
XLIII	Het sterfbed	
XLIV	De raadpleging	
XLV	De voorspelling wordt waarheid	
XLVI	Ruzie	
XLVII	Het schelmstuk te Thiennes	
XLVIII	De verlatene	
XLIX	Het ongeval	
L	De kastijding	
LI	Weer bijeen	
LII	Terug naar huis	
LIII	De terugkeer	
LIV	Pollet's verlof	
LV	Misdaad te Locre	
LVI	Het trouwe hondje	
LVII	't Kasteel Roux	
LVIII	Een dreigbrief	
LIX	Een roepstem uit het gasthuis	
LX	't Voorlaatste plan wordt gemaakt	
LXI	Een schelmstuk te Oostvleteren	
LXII	In 't hospitaal	
LXIII	Pollet loopt eene rammeling op	
LXIV	Naar Rousbrugge	
LXV	Hun laatste misdrijf	
LXVI	De aanraking met het gerecht	
LXVII	De aanhouding	
LXVIII	Overbrenging naar Bethune. — Ge- genissen	
LXX	Nog aanhoudingen	
LXXI	Deroo en August Pollet bekennen	
LXXII	Abel Pollet bekent	
LXXIII	Vader en zoon	
LXXIV	Eerste confrontatie	
LXXV	Te Abeele	
LXXVI	Tweede confrontatie	
LXXVII	Een onverwachte aanhouding	
LXXVIII	Een nieuw bezoek in het gevang	
LXXIX	Derde confrontatie	
LXXX	Onderzoek over den moord te St-Ven- ter	
LXXXI	Vierde confrontatie	
LXXXII	Eene huiszoeking	
LXXXIII	Stemmen uit het gevang	
LXXXIV	Lapar voor de rechtbank	
LXXXV	De Fransche beschuldigten	
LXXXVI	Naar St-Omer	
LXXXVII	De eerste dag	
LXXXVIII	De tweede dag	
LXXXIX	De derde dag	
XC	De vierde dag	
XCI	De vijfde dag	
XCVI	De zesde dag	
XCVII	De zevende dag	
XCVIII	De achtste dag	
XCIX	De negende dag	
C	De tiende dag	
CI	Naar Bethune	
CII	Rond en in de gevangenis	
CIII	Een angstige nacht	
CIV	De guillotine	
CV	De aankomst van den beul	
CVI	De laatste Zondag. — De laatste nacht	
CVII	Buiten het gevang	
CVIII	De oprichting der guillotine	
CIX	Het ontwaken	
CX	De laatste oogenblikken	
CXI	De terechtstelling	
CXII	Naar 't hospitaal	
CXIII	Besluit	